

Sygn. akt I UK 89/18

## POSTANOWIENIE

Dnia 20 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania P. C.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.  
o ustalenie ustawodawstwa,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 20 marca 2019 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 3 października 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 października 2017 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację P. C. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 29 czerwca 2016 r., którym to Sąd oddalił jego odwołanie od decyzji ZUS I Oddziału w Ł. z dnia 19 sierpnia 2015 r. odmawiającej ponownego ustalenia właściwego ustawodawstwa stwierdzonego decyzją z 13 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1079) prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo lub zobowiązanie. Przedstawiony przez ubezpieczonego formularz S1 nie świadczy w

żaden sposób o objęciu ubezpieczeniem społecznym na Słowacji, bowiem jest to dokument rejestracyjny dla celów ubezpieczenia zdrowotnego. Sąd Okręgowy dodatkowo wskazał, że przedstawiony przez wnioskodawcę dokument w postaci formularza S1 nie dotyczy spornego okresu od 1 lipca 2014 r. do 30 czerwca 2015 r., lecz okresu od 29 czerwca 2015 r. do 28 czerwca 2016 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wznowienie postępowania zakończonego decyzją z 13 marca 2015 r. możliwe jest na gruncie art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tylko w przypadku ponownego złożenia przez skarżącego formularza E 104 od słowackiej instytucji ubezpieczeniowej za okres objęty tą decyzją. Skarżący takiego formularza nie złożył. Sąd w rozpoznawanej sprawie, podobnie jak organ rentowy (jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania skarżącego), nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa, to jest w tym przypadku słowackie instytucje ubezpieczeniowe.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a także na naruszeniu przepisów postępowania mającym istotny wpływ na wynik sprawy: art. 233 § 1 k.p.c.

Zdaniem skarżącego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnia w świetle zgłoszonych zarzutów kasacyjnych oczywista zasadność tego środka odwoławczego. Nieprawidłowa była ocena Sądu drugiej instancji, iż przeprowadzone przez polskie organy rentowe postępowanie było merytoryczną oceną złożonego przez wnioskodawcę wniosku o wznowienie postępowania zakończonego decyzją ostateczną z dnia 13 marca 2015 r. Zarówno organ rentowy jak i następnie Sąd uznając, iż decyzja w zakresie odmowy wznowienia postępowania stanowiła właściwe rozstrzygnięcie, dopuścił się rażącego naruszenia obowiązujących przepisów. W niniejszej sprawie wnioskodawca został pozbawiony możliwości zakwestionowania merytorycznej decyzji ZUS, gdyż nie

została ona wydana, dlatego też domaganie się zmiany decyzji w zakresie określenia właściwego ustawodawstwa nie było możliwe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.).

Ujęta w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Spełniające te wymogi naruszenie przepisów prawa powinno mieć postać kwalifikowaną, dostrzegalną bez potrzeby wnikliwej analizy prawnej i zagłębiania się w szczegóły sprawy. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398<sup>4</sup> k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, LEX nr 2156603). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2015 r., II PK 112/15, LEX nr 2025780).

W rozpoznawanej sprawie skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi w braku wznowienia postępowania zakończonych decyzją ostateczną z dnia 13 marca 2015 r., pomimo złożenia nowych dowodów, umożliwiających określenie właściwego ustawodawstwa. Wbrew twierdzeniom skarżącego przedmiotem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 sierpnia 2015 r. nie była jednakże odmowa wznowienia postępowania, lecz odmowa ponownego ustalenia właściwego ustawodawstwa. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął bowiem, że przedłożone przez skarżącego dokumenty nie mają wpływu na rozstrzygnięcie i nie mogą stanowić podstawy do zmiany decyzji. W świetle powyższego brak jest podstaw do przyjęcia, że w sprawie nie została wydana decyzja merytoryczna.

W art. 83a ust. 1 ustawy systemowej został określony szczególny tryb wznowienia postępowania zakończonych decyzją ZUS, stwierdzającą prawo lub zobowiązanie. Z przepisu tego wynika, że ZUS – pomimo wydania ostatecznej decyzji – może ponownie ustalić prawo lub zobowiązanie na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, o ile po uprawomocnieniu się decyzji przedłożono nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania w tym trybie nie jest zatem możliwe, jeżeli nowe dowody lub ujawnione okoliczności nie istniały w dniu wydania ostatecznej decyzji przez ZUS lub nie mają one wpływu na prawo lub zobowiązanie stwierdzone taką decyzją (P. Kostrzewa, Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, LEX 2014). W rozpoznawanej sprawie skarżący nie przedstawił nowych dowodów stwierdzających, że jednak podlegał ubezpieczeniu społecznemu na Słowacji w spornych okresach. Za takich nie można uznać formularza S1, który dodatkowo nie dotyczył spornego okresu, raportów z wykonywanej pracy i przelewów wynagrodzenia za pracę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd o niedopuszczalności oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Oznacza to, że polski organ rentowy (jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania wnioskodawcy) nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie

członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 marca 2018 r., III UK 44/17, OSNP 2019 nr 1, poz. 8 i z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, LEX nr 2166375). Tym samym dla przyjęcia, że skarżący nie podlega ubezpieczeniom społecznym w Polsce konieczne byłoby przedstawienie dokumentu potwierdzającego podleganie ustawodawstwu innego państwa członkowskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego.

O oczywistej zasadności skargi nie może świadczyć również naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. Wyłączenie w art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c.. Przepis art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., I UK 212/14, Legalis nr 1186765). Skoro w myśl art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie mogą one zatem przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. W przeciwnym razie zachodziłby dysonans między etapem przedsądu a późniejszym rozpoznaniem podstaw kasacyjnych z ograniczeniem wynikającym z tego przepisu, a także wobec związania ustaleniami stanu faktycznego, na którym oparto zaskarżony wyrok (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2014 r., II UK 20/14, Legalis nr 1385231 i z dnia 6 lutego 2014 r., I PK 246/13, Legalis nr 1169331).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.